

Dekarbonizacja po niemiecku

biuletyn niemiecki

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

FUNDACJA WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT

Numer 61, luty 2016

www.csm.org.pl

Dr Andrzej Ancygier

Energy Policy Expert w Climate Analytics oraz wykładowca filii New York University w Berlinie. Jego zainteresowania badawcze obejmują europejską politykę klimatyczną i energetyczną.

Rok 2015 okazał się rokiem wielkiej zmiany w niemieckiej energetyce. Przełom dotyczył nie tylko udziału energii z odnawialnych źródeł (OZE) w sektorze elektroenergetycznym, lecz także wynikał z osiągnięć technologicznych i zmian w systemie wsparcia. W 2015 roku podjęto też decyzję o powolnym wyłączeniu najstarszych elektrowni węglowych. Jakie są przyczyny tej zmiany, jakie są jej skutki? Na ile możliwa jest wreszcie całkowita dekarbonizacja niemieckiej energetyki, szczególnie wobec rozstrzygnięć Szczytu Klimatycznego COP-21 w Paryżu?

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

2 ●

Niemieckich polityków niezwykle rzadko można zobaczyć ze łzami w oczach. Jeszcze rzadziej są to łzy radości. Pod tym względem wyjątkowym dniem był 12 grudnia 2015 r. – wówczas bowiem wszystkie wieczorne wydania programów informacyjnych pokazywały niemiecką minister środowiska Barbarę Hendricks, nie mogącą ukryć wzruszenia, że przyjęto Porozumienie Paryskie. Również zwykle stonowany Thomas Roth, jeden z najbardziej znanych niemieckich dziennikarzy, pełen optymizmu rozpoczął wieczorne wydanie dziennika „Tagesthemmen”: *To, czego dzisiaj dokonano w Paryżu, z dużym prawdopodobieństwem można uznać za ogromny krok dla ludzkości. Chwilę później relację ze stolicy Francji zakończono słowami: Dzisiaj nieodwracalnie rozpoczęła się era energii odnawialnych*¹.

Ale o tym nie trzeba w Niemczech nikogo przekonywać. Rok 2015 okazał się bowiem rokiem totalnej zmiany. Przełom dotyczył nie tylko udziału energii z odnawialnych źródeł (OZE) w sektorze elektroenergetycznym, lecz także wynikał z osiągnięć technologicznych i zmian w systemie wsparcia.

¹ „Weltklimagipfel geht mit Vereinbarung zu Ende”, Tagesthemmen 12.12.2015, tageschau.de/multimedia/sendung/tt-145.html.

W roku tym w Berlinie podjęto też decyzję o powolnym wyłączaniu najstarszych elektrowni węglowych.

Kolejny rekordowy rok dla OZE

W 2015 r. 32,5% energii elektrycznej konsumowanej w Niemczech pochodziło ze źródeł odnawialnych². Oznacza to wzrost o 5,2% (w porównaniu do wyników z roku poprzedniego³); był on głównie zasługą wzrostu mocy instalacji w energetyce wiatrowej i sprzyjających warunków pogodowych. Zainstalowana moc w elektrowniach wiatrowych wzrosła z 38,1 GW w styczniu do ponad 41,6 GW w grudniu 2015⁴. Do-

² Agora Energiewende (2016), „Die Energiewende im Stromsektor: Stand der Dinge 2015“, agora-energiewende.de/fileadmin/Projete/2016/Jahresauswertung_2016/Agora_Jahresauswertung_2015_web.pdf.

³ Agora Energiewende (2015), „Die Energiewende im Stromsektor: Stand der Dinge 2014“, agora-energiewende.de/fileadmin/downloads/publikationen/Analysen/Jahresauswertung_2014/Agora_Energiewende_Jahresauswertung_2014_web.pdf.

⁴ „Windenergie an Land: Analyse deutscher Markt 2015”, Bundesverband Windenergie 27.01.2016, wind-energie.de/presse/

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

3

datkowo prawie 2,3 GW zainstalowano w morskich elektrowniach wiatrowych⁵. Łącznie oznacza to przyrost o ponad 5,8 GW. Należy jednak podkreślić, że wiele z tych instalacji, zwłaszcza w przypadku morskiej energetyki wiatrowej, powstało już w 2014 r., ale dopiero w zeszłym roku podłączono je do sieci energetycznej. W związku z tym w kolejnych latach oczekuje się znacznie wolniejszego przyrostu nowych instalacji.

Rok 2015 należał również do wyjątkowo wietrznych: jak wskazują dane za pierwsze dziewięć miesięcy, zeszły rok był o 2,4% bardziej wietrzny, niż średnia dla wcześniejszych pięciu lat dla regionów nadmorskich i o 13,2% dla pozostałych części Niemiec⁶. Łącznie te dwa czynniki – wzrost zainstalowanej mocy i sprzyjające warunki pogodowe – doprowadziły do wzrostu ilości

wyprodukowanej energii z elektrowni wiatrowych o ponad 50%. Udział tego źródła energii w niemieckim miksie energetycznym wyniósł 13,3% w porównaniu do 9,1% w roku poprzednim.

Niższy wzrost – z 5,8% do 5,9% – odnotowała fotowoltaika. W tym przypadku wzrost zainstalowanej mocy wyniósł około 1,3 GW. Było to znacznie poniżej zakładanych przez rząd 2,5 GW. Powodem takiego stanu rzeczy jest obniżenie stałych taryf do nieco ponad 12 eurocentów dla instalacji do 10 kilowatów zainstalowanej mocy. Wobec dalszego oczekiwanego spadku kosztów fotowoltaiki, wielu potencjalnych prosumentów przyjmuje postawę wyczekującą lub instaluje panele w połączeniu z bateriami przydomowymi. Udział pozostałych źródeł energii odnawialnych, w szczególności bioenergii i energii wodnej, spadł nieznacznie, co wynika ze zwiększonej całkowitej produkcji energii elektrycznej.

Magazyny Energii: New Kids on the Block

Rosnący udział OZE stanowi istotne wyzwanie dla operatorów systemu energetycznego. Wczesnym popołudniem 23 sierpnia 2015 r. energia ze źródeł odnawialnych

pressemittelungen/2016/windenergie-land-analyse-deutscher-markt-2015.

⁵ „Windenergie auf See in Deutschland: Ausbauzahlen 2015 - Wie erwartet sorgen Nachholeffekte für Rekord bei Offshore-Wind”, Bundesverband Windenergie 18.01.2016, wind-energie.de/presse/pressemittelungen/2016/windenergie-auf-see-deutschland-ausbauzahlen-2015-wie-erwartet-sorgen.

⁶ iwr.de/wind/wind/windindex/index15_5jahre.htm.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

4 ●

pokryła ponad 83% krajowego zapotrzebowania, z czego 41% pochodziło z energii słonecznej i 33% z energii wiatrowej. W tym samym czasie ceny energii spadły do nieco ponad 5 euro za kilowatogodzinę. Niespełna 18 godzin później wzrosły one do ponad 45 euro⁷. W miarę rosnącego udziału energii słonecznej i wiatrowej w niemieckim miksie energetycznym, takie sytuacje będą się powtarzały coraz częściej. Ich skutkiem będzie wzrost ilości godzin, w których ceny energii elektrycznej są ujemne. Już w roku poprzednim ich liczba się podwoiła (wyniosła 126, dla porównania: w roku 2014 tylko 64).

Jakkolwiek często zwraca się uwagę na tańsze możliwości niwelowania różnic pomiędzy popytem a podażą, takie jak zarządzanie popytem czy rozwój sieci⁸, przydomowe baterie zyskują coraz większą popularność w niemieckim społeczeństwie.

⁷ „Stromerzeugung und Stromverbrauch”, Agorameter, agora-energiawende.de/de/themen/-agothem-/Produkt/produkt/76/Agorameter/.

⁸ Agora Energiawende (2014), „Stromspeicher in der Energiawende”, agora-energiawende.de/fileadmin/downloads/publikationen/Studien/Speicher_in_der_Energiawende/Agora_Speicherstudie_Web.pdf.

Dla konsumentów indywidualnych główną zachętą do ich zakupu jest cena – koszt instalacji fotowoltaicznych jest bowiem dwukrotnie niższy, niż cena energii elektrycznej kupowanej od przedsiębiorstw energetycznych.

Dodatkową zachętę stanowiły wprowadzone w 2013 r. preferencyjnie oprocentowane kredyty i dopłaty do przydomowych baterii instalowanych w połączeniu z panelami fotowoltaicznymi. Za każdy zainstalowany kilowat prosumenci otrzymywali dofinansowanie w wysokości 660 euro⁹. Dzięki temu ponad połowa nowych instalacji fotowoltaicznych zamontowanych w latach 2014 i 2015 wyposażona była w baterie¹⁰. Tylko w pierwszych trzech kwartałach zeszłego roku złożono 14 tys. wniosków o dofinansowanie tego typu inwestycji.

⁹ „KfW Förderung für Batteriespeicher”, Solaranlagen-Portal, solaranlagen-portal.com/photovoltaik/stromspeicher/foerderung.

¹⁰ „EuPD Research: Mehr als die Hälfte der neuen Photovoltaik-Anlagen wurden 2014 und 2015 mit Energiespeichern ausgestattet”, SolarServer 23.11.2015, solarserver.de/solar-magazin/nachrichten/aktuelles/2015/kw48/eupd-research-mehr-als-die-haelfte-der-neuen-photovoltaik-anlagen-wurden-2014-und-2015-mit-energiespeichern-ausgestattet.html.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

5

Jednocześnie drugie tyle prosumentów planowało zakup baterii bez starania się o dotację¹¹.

Według raportu firmy doradczej Prognos, instalacja przydomowych magazynów energii umożliwi redukcję kosztów rozbudowy sieci energetycznej. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w których w godzinach południowych prosumenci zamiast oddawać prąd do sieci będą ładować baterie, by konsumować własny prąd w godzinach wieczornych, unikając w ten sposób zakupu energii elektrycznej z sieci po – jak już wspomniano – dwukrotnie wyższych cenach. W ten sposób z kolei uda się zapobiec nadpodaży energii elektrycznej zwłaszcza w słoneczne dni wolne od pracy. Według obliczeń Prognos, domowe magazyny energii mogłyby ograniczyć koszty rozwoju sieci niskiego napięcia o około 150 milionów euro¹².

¹¹ „PV Speicher: Photovoltaikstrom auch nachts nutzen. Stromspeicher Für Mehr Effizienz”, SolarWatt, solarwatt.de/de/komponenten/stromspeicher/.

¹² Prognos (2016), „Auswirkungen von Batteriespeichern auf das Stromsystem in Süddeutschland”, prognos.com/fileadmin/pdf/publikationsdatenbank/160115_Prognos_Studie_Batteriespeicher_Sueddeutschland_kurz.pdf.

Jakkolwiek przydomowe magazyny energii pozwolą na konsumpcję energii wyprodukowanej na własnym dachu również w godzinach wieczornych i nocnych, istotnym wyzwaniem dla niemieckiej sieci energetycznej będzie magazynowanie energii lub pozbycie się jej nadmiaru w dłuższym okresie. Obecnie operatorzy sieci energetycznej mają do dyspozycji nieco ponad 9 GW elektrowni szczytowo-pompowych, a to może być za mało w przypadku całkowitej dekarbonizacji niemieckiego sektora energetycznego¹³.

Długoterminowym rozwiązaniem może być w tym przypadku technologia „Power-to-Gas”, która w Niemczech została ogłoszona najważniejszą innowacją ostatnich dwóch lat¹⁴. Wykorzystuje ona energię elektryczną do produkcji metanu lub wodoru. Gazy te

¹³ Bundesnetzagentur (2016), „Kraftwerksliste”, bundesnetzagentur.de/DE/Sachgebiete/ElektrizitaetundGas/Unternehmen_Institutionen/Versorgungssicherheit/Erzeugungskapazitaeten/Kraftwerksliste/kraftwerksliste-node.html.

¹⁴ „Power-to-Gas ist Sieger der Umfrage „Top 20 Innovationen”, Windindustrie in Deutschland 27.01.2016, windindustrie-in-deutschland.de/fachartikel/power-to-gas-ist-sieger-der-umfrage-top-20-innovationen/.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

6

można następnie wykorzystać w transporcie lub sektorze ciepłym, które dotychczas były pominięte w procesie transformacji energetycznej. Obecnie istotną barierą są koszty tej technologii oraz jej efektywność. Obniżenie kosztów i podwyższenie efektywności jest celem ponad 20 różnych projektów badawczych obecnie realizowanych w Niemczech¹⁵. Jednym z nich jest prototypowa stacja „benzynowa” w Hamburgu, która wykorzystuje energię elektryczną – zwłaszcza w okresach jej niskich cen – żeby w procesie elektrolizy produkować wodór. Gaz ten jest następnie wykorzystywany do tankowania samochodów hybrydowych¹⁶.

Według studium realizowanego przez instytut badawczy Energy Brainpool, przeprowadzonego dla Greenpeace Energy, koszty budowy i eksploatacji elektrowni wiatrowych w połączeniu z technologią „Power-to-Gas” wyniosłyby około 110,51 euro za megawatogodzinę i byłyby tym samym

¹⁵ „Pilotprojekte”, Power to Gas, powertogas.info/roadmap/pilotprojekte-im-ueberblick/?no_cache=1.

¹⁶ „Power-2-Hydrogen-Tankstelle Hamburg”, Power to Gas, powertogas.info/roadmap/pilotprojekte-im-ueberblick/power-2-hydrogen-tankstelle-hamburg/.

niższe, niż koszty produkcji energii elektrycznej z planowanej w Wielkiej Brytanii elektrowni atomowej Hinkley Point C. Greenpeace Energy oferuje swoim klientom taryfę, w ramach której 0,4 eurocenta z każdej sprzedanej kilowatogodziny przeznaczane jest na finansowanie rozwoju tej technologii¹⁷.

Rozbudowa sieci

Jednak o wiele pilniejszym zadaniem niż magazynowanie energii jest rozbudowa niemieckiej sieci energetycznej. Obecnie brak połączeń pomiędzy północą a południem Niemiec prowadzi do niekontrolowanych przepływów kołowych przez kraje sąsiadujące. Jednym ze skutków jest zapełnianie połączeń między Polską a Niemcami energią elektryczną, która poprzez Polskę trafia do klientów na południu Niemiec albo w Austrii. Sytuacja w Niemczech może ulec zaostrzeniu po zainstalowaniu na granicy polsko-niemieckiej przesuwników fazowych, które będą przepuszczały tylko sprzedany prąd.

¹⁷ „Rückenwind für die Energiewende: der Gastarif proWindgas”, Greenpeace Energy, greenpeace-energy.de/windgas.html.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

7 ●

O wyzwaniu, jakie rozwój energii odnawialnych będzie stanowił dla niemieckiej sieci energetycznej, było wiadomo już od dawna. W związku z tym w 2012 r. na podstawie szczegółowych analiz czterech operatorów sieci energetycznej przedstawiono plan rozbudowy sieci, który zakładał m.in. budowę czterech połączeń najwyższego napięcia między południem i północą Niemiec o łącznej przepustowości 10 GW. Dodatkowo wiele istniejących połączeń miało zostać wzmocnionych i rozbudowanych¹⁸.

Jednak mimo że w procesie dalszych konsultacji zrezygnowano z budowy jednego z tych połączeń, projekt rozbudowy sieci natrafił na silny opór społeczny. Dotyczyło to w szczególności 800-kilometrowego połączenia SuedLink, który do 2022 r. miał połączyć Bawarię ze Szlezwikiem Holsztynem. Protesty miały miejsce szczególnie w Bawarii i przybrały charakter polityczny, kiedy Horst Seehofer, prezydent tego kraju związkowego, opowiedział się po stronie protestujących. Pojawiły się sugestie, że

¹⁸ „Vier lange Stroma Autobahnen durch Deutschland geplant”, Frankfurter Allgemeine Zeitung 30.05.2012, faz.net/aktuell/wirtschaft/netzausbau-vier-lange-stroma-autobahnen-durch-deutschland-geplant-11767922.html.

zmiana stanowiska tego bawarskiego polityka mogła mieć związek z nadchodzącymi wyborami¹⁹.

Jednak również po wyborach w Bawarii Horst Seehofer kontynuował swój sprzeciw wobec realizacji planów budowy tras najwyższego napięcia. Kompromis udało się osiągnąć dopiero w lipcu 2015 r., kiedy zdecydowano, że – pomimo znacznie wyższych kosztów – trasy najwyższego napięcia będą przeprowadzane w formie podziemnego kabla²⁰. Oczekuje się, że znacznie ograniczy to liczbę protestów i przyspieszy realizację projektów²¹.

Podczas gdy rozbudowa sieci w samych Niemczech przebiega z przeszkodami, budowa połączeń z innymi krajami nabiera prędkości. Sytuację ułatwia dofinansowanie z Unii Europejskiej w celu przyspieszenia

¹⁹ „Seehofer allein gegen Suedlink”, Klimaretter 6.02.2014, klimaretter.info/politik/hintergrund/15684-seehofer-allein-gegen-suedlink.

²⁰ „Klimaabgabe, Netzausbau und AKW-Rückbau: Regierung schließt Energiewende-Kompromisse”, iwr 02.07.2015, iwr.de/news.php?id=29136.

²¹ „Zusammenarbeit bei SuedLink soll besser werden”, Erneuerbare Energien, 17.11.2015, erneuerbareenergien.de/zusammenarbeit-bei-suedlink-soll-besser-werden/150/434/91701/.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU**| Dr Andrzej Ancygier**

8

tworzenia wspólnego rynku energetycznego. Istotny wpływ na wzrost stabilności niemieckiej sieci energetycznej będzie miało połączenie „NordLink” między Niemcami a Norwegią, które ma zacząć działać w 2020 r. Ten tzw. zielony kabel o mocy 1400 MW ma w godzinach nadpodaży transportować energię z niemieckich elektrowni wiatrowych do Norwegii. W odwrotnym kierunku ma płynąć energia z norweskich elektrowni wodnych²². Rok wcześniej ma zacząć funkcjonować Cobracable pomiędzy Danią i Holandią. Połączenie to o mocy 700 MW odciąży niemiecką sieć, która w okresach nadpodaży energii nie będzie musiała dodatkowo transportować energii z duńskich elektrowni wiatrowych²³.

Rozbudowa połączeń z krajami sąsiednimi może doprowadzić do dalszego wzrostu

eksportu niemieckiego prądu za granicę. W 2015 r. Niemcy eksportowały netto ponad 60 terawatogodzin, co stanowi odpowiednik prawie 40% polskiego zapotrzebowania na energię elektryczną. Ale do Polski popłynęło tego prądu niewiele: przepływy kołowe blokują możliwość wykorzystania dwóch istniejących połączeń między tymi krajami. Głównymi odbiorcami niemieckiego prądu były Austria (41 terawatogodzin netto), Francja (około 10) i Holandia (15). W okresach wysokiej konsumpcji połączonej z niekorzystnymi warunkami pogodowymi Niemcy importują prąd głównie ze Szwecji, Danii i, zwłaszcza w pierwszej połowie zeszłego roku, z Czech. Również Polska była netto eksporterem energii elektrycznej do Niemiec – w kierunku zachodnim popłynęło 0,86 terawatogodzin, podczas gdy eksport do Polski wyniósł 0,17 terawatogodzin²⁴.

²² „NordLink - Die erste Direktverbindung der Strommärkte zwischen Deutschland und Norwegen”, Tennet, tennet.eu/de/netz-und-projekte/internationale-verbindungen/nordlink.html.

²³ „Dänisch-niederländischer Interkonnektor soll deutsches Stromnetz entlasten”, Erneuerbare Energien, 3.02.2016, erneuerbareenergien.de/daenisch-niederlaendischer-interkonnektor-soll-deutsches-stromnetz-entlasten/150/434/93081/.

²⁴ „Stromerzeugung und Stromverbrauch”, Agorameter, agora-energiewende.de/de/themen/-agothem-/Produkt/produkt/76/Agorameter/, agora-energiewende.de/de/themen/-agothem/Produkt/produkt/76/Agorameter/.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

9

Reforma systemu wsparcia

Głównym powodem szybkiego rozwoju energii odnawialnych jest przewidywalny system wsparcia, nawet jeżeli wysokość tego wsparcia na kilowatogodzinę corocznie spada. Sytuacja może jednak ulec zmianie, kiedy stałe taryfy zostaną zastąpione systemem aukcyjnym. Zgodnie z reformą ustawy o odnawialnych źródłach energii z 2014 r. (tzw. EEG 2.0) powinno to nastąpić w 2017 r. Zmiana systemu pozwoli rządowi na znacznie dokładniejsze sterowanie zainstalowaną mocą, niż miało to miejsce dotychczas. W ustawie podkreślono jednak, że zmiana systemu wsparcia ma zostać przeprowadzona w taki sposób, by nie ograniczyć różnorodności aktorów uczestniczących w transformacji energetycznej²⁵. Była to reakcja na krytykę, że w systemie aukcyjnym spółdzielnie energetyczne i małe firmy nie będą miały szans w konkurencji z dużymi gracami. To z kolei znacznie

ograniczyłoby akceptację dla tego procesu w społeczeństwie²⁶.

Aby ograniczyć negatywne skutki tak radykalnej zmiany systemu wsparcia, zdecydowano się na przeprowadzenie w latach 2015 i 2016 każdorazowo trzech aukcji pilotażowych dla instalacji fotowoltaicznych. W przeprowadzonych aukcjach zmieniano nieco parametry, stosując np. formułę *pay-as-bid* w pierwszej aukcji i *uniform-pricing* w pozostałych dwóch. W podsumowaniu ich wyników Ministerstwo Gospodarki i Energii (BMWi) określiło model aukcyjny jako „bardzo dobrze funkcjonujący”, podkreślając szczególnie spadek wysokości wsparcia dla nowych, dużych instalacji. Inwestorzy biorący udział w tych aukcjach będą otrzymywali przez 20 lat od realizacji inwestycji pomiędzy 8,00 i 9,17 eurocentów za kilowatogodzinę wyprodukowanej energii. Było to jednak tylko nieznacznie poniżej stałych taryf dla dużych instalacji, które

²⁵ BMWi (2014), „Gesetz für den Ausbau erneuerbarer Energien (Erneuerbare-Energien-Gesetz – EEG 2014)”, bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/G/gesetz-fuer-den-ausbau-erneuerbarer-energien,property=pdf,bereich=bmwi-2012,sprache=de,rwb=true.pdf.

²⁶ „Ausschreibungen bedrohen Erfolg der Energiewende”, energiezukunft.eu/umwelt/politik/ausschreibungen-bedrohen-erfolg-der-energie-wende-gn103587/.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

10

w grudniu 2015 wyniosły 8,53 eurocentów²⁷.

Jednak pomimo satysfakcji rządu, a w efekcie krytyki ze strony inwestorów i instytutów badawczych, wcześniejsze propozycje wprowadzenia aukcji dla instalacji o mocy powyżej 100 kW zostały w znacznym stopniu rozmiękczone. Kiedy nowy model całkowicie zastąpi stałe taryfy, będzie on dotyczyć tylko instalacji powyżej 1 MW i obejmować energię wiatrową i fotowoltaikę. Pozostałe instalacje – poniżej 1 MW dla energii wiatrowej i fotowoltaiki – jak również biomasa, energia wodna i geotermalna, pozostaną przy stałych taryfach według reguł ustalonych w EEG 2.0 z 2014 r. Ciekawe rozwiązania zaproponowano dla morskiej energetyki wiatrowej – rocznie mają zostać zorganizowane aukcje dla dwóch farm wiatrowych, każdorazowo o mocy 400 MW. Aukcje te mają się odbyć po raz pierwszy dla obszarów na Morzu Bałtyckim w 2021, a na Morzu Północnym dopiero w 2024 r. Do tego czasu dla mor-

²⁷ BMWi (2015), „Ausschreibungsbericht nach § 99 Erneuerbare-Energien-Gesetz (EEG 2014)”, bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/A/ausschreibungsbericht-nach-99-eeg-2014,property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true.pdf.

skich farm wiatrowych będzie obowiązywał obecny system wsparcia²⁸.

Wszystkie te zmiany w systemie wsparcia mają zostać podsumowane w kolejnej reformie ustawy o energiach odnawialnych, tzw. EEG 3.0, która ma zostać przyjęta w tym roku. BMWi już wydało siedmiostronicowe podsumowanie głównych elementów nowej wersji ustawy, która poza usystematyzowaniem systemu wsparcia zawiera potwierdzenie długoterminowych celów rozwoju OZE²⁹. W kolejnych miesiącach można się spodziewać intensywnej dyskusji nad ostatecznym kształtem EEG 3.0.

²⁸ BMWi (2015), „Ausschreibungen für die Förderung von Erneuerbare-Energien-Anlagen. Eckpunktepapier”, bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/Publikationen/ausschreibungen-foerderung-erneuerbare-energien-anlage,property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true.pdf.

²⁹ BMWi (2015), „EEG-Novelle 2016”, bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/E/eckpunkte-eeg-novelle-2016,property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true.pdf.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

11

Powolne odchodzenie od węgla

W 2011 r., kiedy rząd Niemiec zdecydował się na ostateczne odejście od energii atomowej, zakładano, że głównym wygranym będzie węgiel. Było to bardzo prawdopodobne, biorąc pod uwagę, że wówczas wyłączono ponad 8 GW mocy w elektrowniach atomowych. Ta luka musiała zostać czymś zastąpiona. I faktycznie, pomiędzy rokiem 2011 i 2013 zużycie węgla brunatnego wzrosło o 7,2%, a kamiennego – o ponad 13%. Jednak rok później obydwie źródła energii zanotowały spadek: o 3,2% w przypadku węgla brunatnego i prawie 7% w przypadku węgla kamiennego. Również w 2015 r. oba źródła dostarczyły mniej energii niż w roku poprzednim – pomimo wzrostu całkowitej produkcji energii elektrycznej o ponad 3%. Jednocześnie produkcja energii odnawialnej wzrosła w tym okresie o ponad 57%³⁰.

Jednak pomimo wzrostu roli energii odnawialnych i spadku roli węgla w niemieckim miksie energetycznym w ostatnich dwóch

³⁰ AG Energiebilanzen (2016), „Bruttostromerzeugung in Deutschland ab 1990 nach Energieträgern”, <http://www.ag-energiebilanzen.de/>.

latach, rząd niemiecki jest nadal daleki od osiągnięcia celu ustalonego w 2007 r., według którego do 2020 redukcja emisji miała wynieść co najmniej 40% w porównaniu do roku 1990³¹. Po znacznym spadku w 2014 r., emisje w roku poprzednim wzrosły o 5 mln ton i wyniosły 925 MtCO₂. Było to 26% mniej, niż w 1990 r. Nieco wyższe emisje są głównie efektem wzrostu produkcji energii elektrycznej, która w znacznej części trafiła na eksport³². Ponadto w czerwcu wyłączono elektrownię atomową Grafenrheinfeld o mocy 1275 MW.

Spadek emisji o 26% w porównaniu do wyników z 1990 r. oznacza, że aby osiągnąć założony w 2007 r. spadek emisji, powinny one zostać zredukowane o kolejne 14% – równowartość 175 MtCO₂ – w ciągu następnych czterech lat. To, że będzie to trud-

³¹ BMU (2007), „Klimaagenda 2020: Der Umbau der Industriegesellschaft”, http://www.bmubund.de/fileadmin/bmu-import/files/pdfs/allgemein/application/pdf/hintergrund_klimaagenda.pdf.

³² Agora Energiewende (2016), „Die Energiewende im Stromsektor: Stand der Dinge 2015”, http://www.agora-energiawende.de/fileadmin/Projekte/2016/Jahresauswertung_2016/Agora_Jahresauswertung_2015_web.pdf.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

12

ne, było wiadomo już wcześniej. Niskie ceny pozwoleń na emisje w ramach europejskiego handlu emisjami nie miały większego wpływu na koszty energii z węgla brunatnego. Aby tę sytuację zmienić, na początku 2015 r. minister energii i gospodarki Sigmar Gabriel zapowiedział wprowadzenie specjalnej opłaty, obowiązkowej dla elektrowni starszych niż 20 lat oraz produkujących energię powyżej określonych limitów. Miało to zredukować emisje z sektora energetycznego o około 22 Mt CO₂³³. W kwietniu przeciwko planom ministra na ulicach Berlina demonstrowało ponad 15 tys. osób zatrudnionych w sektorze górnictwym. Propozycja Gabriela spotkała się również z krytyką w ramach własnej partii – górnicy to tradycyjny elektorat niemieckich socjaldemokratów³⁴.

W lipcu Gabriel ustąpił – zamiast specjalnej opłaty zdecydowano, że do października 2019 r. elektrownie na węgiel brunatny o łącznej mocy 2,7 GW będą stopniowo

wyłączone, ale przez okres czterech lat pozostaną w tzw. rezerwie. W zamian za to firmy energetyczne otrzymają 1,61 mld euro rekompensaty³⁵. Zamiana „opłaty” węglowej na „dopłatę” do elektrowni była ostro krytykowana. Jednak to rozwiązanie ma również dobre strony – w ten sposób uda się pozbyć już zamortyzowanych elektrowni, które z racji najniższych kosztów produkcji funkcjonowałyby nawet w sytuacji znacznego wzrostu kosztów emisji. Jednocześnie spadająca cena energii elektrycznej znacznie obniża opłacalność nowocześniejszych elektrowni węglowych, nie wspominając o planach budowy kolejnych. Według analizy Agory Energiewende, koszt produkcji energii elektrycznej z elektrowni na węgiel kamienny pod koniec 2015 r. wyniósł 31,50 euro za MWh. Jest to tylko nieznacznie poniżej średniej ceny, która w zeszłym roku wyniosła 31,60 euro i o wiele więcej, niż wynosi cena za energię kontraktowaną na lata 2016–2019³⁶.

³³ „Der Kohle-Krach von Berlin“, Tageschau 20.0.2015, tagesschau.de/wirtschaft/energiewende-105.html.

³⁴ „Lausitzer Kohlearbeiter machen Druck in Berlin“, rbb 25.04.2015, rbb-online.de/wirtschaft/thema/2014/kohle/welzow/beitraege/kohlekumpel-demonstration-berlin-co2-abgabe.html.

³⁵ „Das kostet“, taz 24.10.2015, <http://www.taz.de/!5244950/>.

³⁶ Agora Energiewende (2016), „Die Energiewende im Stromsektor: Stand der Dinge 2015“, agora-energiewende.de/fileadmin/Projekte/2016/Jahresauswertung_2016/Agora_Jahresauswertung_2015_welzow.pdf.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

13

Jeszcze przez szczytem klimatycznym w Paryżu minister środowiska Barbara Hendricks zapowiedziała, że w ciągu następnych 20–25 lat Niemcy powinni być w stanie całkowicie odejść od węgla. Jest to 10 lat wcześniej, niż zakładają obecne plany przedsiębiorstw energetycznych. Według niej jeszcze w obecnej kadencji rządu powinno się udać osiągnąć kompromis w tej sprawie³⁷. Już w styczniu Agora Energiewende, najważniejszy niemiecki think-tank zajmujący się transformacją energetyczną, przygotował szczegółową propozycję odejścia od węgla do roku 2040. Zakłada ona m.in. zakaz budowy nowych elektrowni węglowych oraz wyłączenie już istniejących.

Strategia odchodzenia od węgla zaproponowana przez Barbarę Hendricks i Agorę Energiewende przypomina strategię przyjętą w procesie odchodzenia od energii atomowej – proces dekarbonizacji sektora energetycznego miałyby zostać poprzedzony szeroką dyskusją. Następnie elektrowniom przysługiwałyby maksymalny budżet godzin,

które mogłyby wykorzystać do roku 2040. Liczba tych godzin byłaby uwarunkowana m.in. ich przydatnością, jeżeli chodzi o stabilizację sieci i emisyjność³⁸. Bez względu na realizację tych planów, sama dyskusja nad wyłączeniem wszystkich elektrowni węglowych w ciągu następnych 24 lat ma ogromny wpływ na strategię i przyszłość niemieckich firm energetycznych.

Niemieccy monopolści w nowej sytuacji

Jeszcze do końca zeszłego wieku RWE, E.ON, Vattenfall, EnBW dominowali na niemieckim rynku energetycznym i dzięki dobrym kontaktom z partiami politycznymi, zwłaszcza z CDU, miały ogromny wpływ na niemiecką politykę energetyczną. Ich głównym źródłem dochodu były zyski z eksploatacji subsydiowanych przez państwo elektrowni atomowych, w których koszty operacyjne produkcji energii były stosunkowo niskie. W związku z tym do

³⁷ „Hendricks plant Kohle-Aus schon zehn Jahre früher”, die Welt 26.11.2015, welt.de/wirtschaft/energie/article149313864/Hendricks-plant-Kohle-Aus-schon-zehn-Jahre-frueher.html.

³⁸ Agora Energiewende (2016), „Elf Eckpunkte für einen Kohlekonsens”, agora-energiewende.de/fileadmin/Projekte/2014/Kohledialog/01_Graichen_Praesentation_13012016.pdf.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

14

2010 r. strategia tych firm ograniczała się do walki o anulowanie decyzji podjętej przez rząd zielonych i socjaldemokratów w 2000 r. o odejściu od energii atomowej do roku 2022. Ta strategia została uwieczniona sukcesem, kiedy w październiku 2010 r. rząd Angeli Merkel postanowił przedłużyć działanie elektrowni atomowych. W zamian za to na przedsiębiorstwa energetyczne nałożono nowy podatek w wysokości 145 euro od każdego grama paliwa jądrowego z przeznaczeniem na pokrycie kosztów składowania odpadów radioaktywnych³⁹.

Radość przedsiębiorstw energetycznych nie trwała jednak długo – katastrofa w Fukushima w marcu 2011 r. zmusiła rząd centroprawicowy do powrotu do planów odejścia od energii atomowej do 2022 r., a dodatkowo wprowadzono moratorium na wszystkie reaktory, które zostały wybudowane do końca 1980 r.⁴⁰. Ich skumulowa-

na moc wynosiła ponad 8,8 GW. Żaden z nich nie został reaktywowany. Jednocześnie decyzja o wprowadzeniu podatku od paliwa jądrowego pozostała w mocy. Do końca 2015 r. podatek ten kosztował przedsiębiorstwa energetyczne ponad 5 mld euro⁴¹.

Podczas gdy firmy energetyczne skupiały się na ratowaniu ich nuklearnego imperium, spółdzielnie energetyczne, prosumenci i niektóre energetyczne spółdzielnie miejskie (*Stadtwerke*) przejmowały część rynku. Jeszcze w 2007 r. w posiadaniu E.ON, RWE, Vattenfall i EnBW było ponad 85% zainstalowanej mocy, sześć lat później ich udział spadł do 68%⁴². Wraz z udziałem w rynku spadała także cena akcji niemieckich spółek energetycznych: w przypadku

Content/DE/AudioVideo/2011/Video/2011-03-15-Streaming-Laufzeiten-Atomkraftwerke/2011-03-15-streaming-laufzeiten-atomkraftwerke.html.

³⁹ „Kernbrennstoffsteuergesetz (KernbrStG) § 3 Steuertarif“, gesetze-im-internet.de/kernbrstg/_3.html.

⁴⁰ „Statements von Bundeskanzlerin Merkel mit den Ministerpräsidenten Seehofer, Carstensen, Mappus, Bouffier, McAllister und den Bundesministern Brüderle und Röttgen nach dem Gespräch zur Kernenergie in Deutschland“ 15.03.2011, web.archive.org/web/20110317233127/http://www.bundesregierung.de/nn_670562/

⁴¹ „Entscheidung über Brennelementesteuer verzögert sich“, finanztreff.de/news/entscheidung-ueber-brennelementesteuer-verzoegert-sich/10839073.

⁴² Greenpeace (2015), „Die Zukunft der großen Energieversorger“, greenpeace.de/sites/www.greenpeace.de/files/publications/zukunft-energieversorgung-studie-20150309.pdf.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

15

RWE spadek ten do końca 2015 r. wyniósł ponad 80% w porównaniu do wyników z 2010 r. Nieco mniejszy odnotowały akcje E.ON, które straciły dwie trzecie wartości⁴³.

Aby nadrobić stracony czas, niektóre firmy energetyczne inwestują intensywnie w odnawialne źródła energii. We współpracy z Przedsiębiorstwem Energetycznym Monachium (StadtwerkeMünchen) Vattenfall inwestuje w park wiatrowy o mocy 288 MW na Morzu Północnym. Łączny koszt inwestycji to ponad 1,2 mld euro. Jest to kolejna wspólna inwestycja po ukończonym w grudniu parku wiatrowym DanTysk o tej samej mocy⁴⁴. Ze swojej strony E.ON podjął decyzję o podziale firmy: od stycznia 2016 r. elektrownie węglowe i gazowe zostały przejęte przez spółkę Uniper, a E.ON SE ma się zająć rozwojem energii odnawialnych i tworzeniem rozwiązań dla wyzwań wynikających z transformacji

energetycznej⁴⁵. W grudniu 2015 r. podobny krok zapowiedział zarząd RWE⁴⁶.

Niektórzy komentatorzy przypuszczali, że celem planów podziału spółek energetycznych jest chęć pozbycia się balastu w postaci elektrowni węglowych i atomowych poprzez tworzenie energetycznego odpowiednika „Bad Bank” dla instalacji, które w przyszłości będą odnotowywały coraz większe straty⁴⁷. Szczególnie po wyłączeniu elektrowni atomowych spółki będą musiały ponieść ogromne koszty ich neutralizacji i składowania odpadów atomowych. W przypadku bankructwa firm, które przejęły kontrolę nad elektrowniami atomowymi i węglowymi, koszty te odczułby niemiecki budżet. Aby takiej sytuacji uniknąć, rozpoczęto prace nad ustawą, która ma na

⁴⁵ „Uniper, eine schwierige Geburt”, Handelsblatt 4.01.2016, handelsblatt.com/unternehmen/industrie/eon-spaltet-sich-auf-uniper-eine-schwierige-geburt/12729874.html.

⁴⁶ „RWE spaltet sich in Öko und Kohle”, RP Online 1.12.2015, rp-online.de/wirtschaft/unternehmen/rwe-spaltet-sich-in-oeko-und-kohle-aid-1.5601612.

⁴⁷ „E.on behält Kernenergie samt Altlasten”, Die Zeit 10.09.2015, zeit.de/wirtschaft/unternehmen/2015-09/eon-spaltung-atomkraft-atomkraftwerke-rueckbau.

⁴³ Wartość akcji według Handelsblatt, finanzen.handelsblatt.com/97363/enb-energie-bad-wue-on-aktie.

⁴⁴ „Vattenfall investiert Milliarden in Offshore-Windpark”, Die Welt 11.08.2014, welt.de/wirtschaft/energie/article131093261/Vattenfall-investiert-Milliarden-in-Offshore-Windpark.html.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

16

celu uregulowanie odpowiedzialności za koszty neutralizacji elektrowni atomowych po ich wyłączeniu⁴⁸.

Nowa szansa w elektryfikacji transportu?

Sytuacji spółek energetycznych (bez względu na ich strukturę) nie ułatwia to, że na skutek rosnącej efektywności gospodarki maleje zużycie energii elektrycznej. Pomiedzy rokiem 2010 a 2015 konsumpcja energii elektrycznej w Niemczech zmniejszyła się o prawie 3%. Według planów rządu niemieckiego, do końca obecnej dekady ma ona spaść o kolejne prawie 7%.

Ratunkiem mogłaby być elektryfikacja transportu, która otworzyłaby nowy rynek dla producentów energii. Vattenfall próbuje zdobyć nowych klientów, zachęca coraz szerszą ofertą publicznie dostępnych stacji, na których można ładować samochody elektryczne – w styczniu 2016 r. było ich

⁴⁸ „Verzögerung bei Atom-Haftung kein Risiko für Steuerzahler”, Focus Money 18.12.2015, focus.de/finanzen/news/wirtschaftsticker/gabriel-verzoegerung-bei-atom-haftung-kein-risiko-fuer-steuerzahler_id_5164440.html.

prawie 50 w Berlinie i 70 w Hamburgu⁴⁹. Znacznie lepiej, zwłaszcza w Niemczech Zachodnich, jest rozwinięta sieć stacji ładowania RWE – na początku 2016 r. było ich ponad 700 w całych Niemczech⁵⁰.

Przedsiębiorstwa energetyczne również inwestują w nowe rozwiązania. E.ON we współpracy z Volkswagenem testuje rolę samochodów elektrycznych w stabilizacji sieci⁵¹, a EnBW wraz z miastem Stuttgart jest odpowiedzialny za stworzenie największej w Europie floty samochodów elektrycznych na wynajem – oczywiście włącznie z niezbędnymi stacjami do ładowania⁵².

W maju 2011 r. Angela Merkel oznajmiła, że do 2020 r. na niemieckich ulicach będzie się poruszało co najmniej milion samochodów elektrycznych. Do 2030 r. ich liczba

⁴⁹ „Vattenfall E-Mobility”, vattenfall.de/de/emobility/ladekarte-bestellen.htm.

⁵⁰ „Elektromobilität in der Parixis”, rwe-mobility.com/web/cms/de/1157924/rwe-emobility/.

⁵¹ „Electric Vehicles Ahead”, eon.com/en/business-areas/sales/mobility/e-mobility.html.

⁵² „Elektromobilität: nachhaltig und emissionsfrei”, enbw.com/unternehmen/konzern/innovation-forschung/e-mobilitaet/index.html.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

17

miałyby wzrosnąć sześciokrotnie⁵³. Niestety, w przypadku rozwoju transportu elektrycznego brakuje spójnej polityki rządu, która pozwoliłaby na osiągnięcie tych celów. W 2015 r. auta elektryczne stanowiły jedynie 0,6% nowo zarejestrowanych pojazdów⁵⁴ – to przede wszystkim skutek funkcjonowania parasola ochronnego, który rząd Angeli Merkel rozpostarł nad niemieckim przemysłem samochodowym specjalizującym się w samochodach spalinowych. Możliwe jednak, że skandal wokół oszustw Volkswagena zmobilizuje rząd i przemysł do rozpoczęcia procesu dekarbonizacji również tego sektora gospodarki.

Chaos kontrolowany

Niemiecka transformacja energetyczna bez wątplenia jest procesem chaotycznym. Dzieje się tak z trzech powodów. Pierwszy to kwestia skali tego przedsięwzięcia.

⁵³ Die Bundesregierung, „Leitmarkt und Leitanbieter für Elektromobilität”, bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Themen/Energiewende/Mobilitaet/podcast/_node.html;jsessionid=65640D9DC52FDF6609B2C8C3AEC6A8EF.s3t1#Start.

⁵⁴ „Neuwagen: Zahl der Elektroautos in Deutschland weiterhin gering”, iwr 7.01.2016, iwr.de/news.php?id=30434.

Niemcy to czwarta gospodarka świata, która pod względem eksportu tylko nieznacznie ustępuje Stanom Zjednoczonym. Jeszcze w 1991 r. jedynym źródłem energii odnawialnych osobno ujmowanym w statystykach była energia wodna, odpowiedzialna za produkcję około 3% energii elektrycznej. Jednocześnie rynek energetyczny był zdominowany przez przedsiębiorstwa energetyczne, mające większy wpływ na polityków, niż politycy na nich. Do końca lat 90. sytuacja nie uległa zbyt dużej zmianie – w 2000 r. energie odnawialne stanowiły zaledwie 6% niemieckiego miksu elektroenergetycznego, z czego 2% przypadało na energię wiatrową. – Dopiero w 2015 r. energie odnawialne były odpowiedzialne za prawie jedną trzecią energii elektrycznej produkowanej w największej gospodarce Unii Europejskiej. Ogromna część tej energii jest produkowana przez ponad 1,5 mln prosumentów i ponad 1 tys. spółdzielni energetycznych. Jednocześnie byli monopolści ogłaszają coraz wyższe straty. Skala tej transformacji powoduje, że błędy nie zawsze udaje się skorygować na czas, a niektóre decyzje mogą mieć – i zwykle mają – istotne skutki społeczne, gospodarcze i ekonomiczne.

Druga przyczyna chaotycznego rozwoju niemieckiej transformacji energetycznej to

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

18

z kolei starania znacznej liczby grup interesów, które chcą wywrzeć wpływ na kierunek i szybkość tej zmiany. Z jednej strony tradycyjne przedsiębiorstwa energetyczne przez długi czas usiłowały zablokować, a następnie spowolnić ten proces. Z drugiej – nowi gracze, przede wszystkim małe firmy z sektora OZE, próbują wzmocnić swoje wpływy poprzez współpracę w ramach stowarzyszeń i organizacji⁵⁵. Nie zawsze są one w stanie mówić jednym głosem, ale jeżeli im się to udaje, to jest to głos dochodzący do przedstawicieli rządu. Jednocześnie organizacje zajmujące się ochroną środowiska informują społeczeństwo o zewnętrznych kosztach źródeł energii, czasami też tych odnawialnych. W końcu rząd uważnie kalkuluje polityczne konsekwencje swoich działań, biorąc pod uwagę zarówno niezmienną popularność transformacji energetycznej w społeczeństwie, jak i konsekwencje zbyt agresywnego odchodzenia od węgla. Konieczność stworzenia idealnego politycznie miksu tych interesów ma wpływ na szybkość zmiany miksu energetycznego.

⁵⁵ Rafał Bajczuk (2014), „Odnawialne Źródła Energii w Niemczech. Obecny stan rozwoju, grupy interesu i wyzwania”, Ośrodek Studiów Wschodnich.

Ostatnim elementem utrudniającym planowanie transformacji energetycznej są zaś zmiany technologiczne. Ogromny spadek kosztów fotowoltaiki w latach 2009–2011 zaskoczył polityków, którzy nie byli w stanie odpowiednio szybko ograniczyć wsparcia dla tego źródła energii. W efekcie w okresie 2010–2012 instalowano rocznie ponad 7 GW nowych mocy. Przez kolejne 20 lat prosumenci, którzy zainwestowali we własne instalacje, będą mogli korzystać ze stałych taryf, wciąż znacznie przewyższających koszty instalacji. Spadek kosztów energii wiatrowej wobec zbyt powolnego rozwoju sieci energetycznych pomiędzy północą a południem Niemiec spowodował problemy w krajach sąsiadujących, m.in. w Polsce, w postaci tzw. przepływów kołowych. Co więcej, spadające ceny niewielkich magazynów energii w połączeniu z potencjałem oferowanym przez tzw. mikro-sieci (*microgrids*) znacznie wzmocniają pozycje prosumentów – ci w przypadku narzucenia na nich dodatkowych kosztów mogą się zdecydować na odłączenie od głównej sieci energetycznej i być całkowicie niezależni energetycznie. Jakkolwiek rozwój technologiczny jest główną siłą napędową transformacji energetycznej, jego nieprzewidywalność znacznie utrudnia polityczne zarządzanie tym procesem.

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

19

Wziąwszy powyższe pod uwagę, niemiecką transformację energetyczną można porównać do zmiany silnika samochodu podczas jazdy na autostradzie. Sytuację utrudnia fakt, że ten nowy silnik jeszcze nie jest ukończony i nie bardzo wiadomo, jak będzie pasował do istniejących ram – i czy tychże ram, a może również całego pojazdu, nie trzeba przebudować. Błędy i pomyłki są w takim przypadku nieuniknione. Można się na nich uczyć albo je krytykować, obstając przy *status quo*.

Aby w jakimś stopniu ten chaos uporządkować, w 2010 r. rząd niemiecki rozpoczął proces monitorowania transformacji energetycznej o nazwie „Energia Przyszłości”. W ramach tego procesu BMWi corocznie publikuje raport, który następnie jest komentowany i oceniany przez niezależnych ekspertów⁵⁶. Ci ostatni często nie szczędzą krytyki. W swojej opinii do najnowszego raportu z listopada 2015 r. podkreślili, że mimo szybkiego wzrostu udziału OZE w energetyce, udział energii odnawialnych w pozostałych sektorach, zwłaszcza w transporcie i sektorze grzewczym, rośnie bardzo powoli – w 2014 r. wyniósł 13.5%.

⁵⁶ BMWi, „Monitoring der Energiewende”, bmwi.de/DE/Themen/Energie/Energiewende/monitoring-prozess.html.

Według ekspertów rząd niemiecki powinien niezwłocznie przedstawić sposoby zmiany tego stanu rzeczy⁵⁷.

A tymczasem nad Wisłą

Zadowolenia z Porozumienia Paryskiego nie ukrywał również polski minister środowiska. W wywiadzie dla Radia Maryja, przeprowadzonym dwa dni po zakończeniu negocjacji w Paryżu, prof. Jan Szyszko z dumą oświadczył, że polskiej delegacji z sukcesem udało się usunąć z porozumienia wszelkie odniesienia do dekarbonizacji. Według ministra Polska „wróciła do gry”, jeśli chodzi o kształtowanie polityki klimatycznej świata. Prof. Szyszko, który w 2013 r. wbrew powszechnej zgodzie naukowców powątpiewał, że zmiany klimatu są efektem działalności człowieka⁵⁸, również dwa lata

⁵⁷ Expertenkommission zum Monitoring-Prozess (2015), „Stellungnahme zum vierten Monitoring-Bericht der Bundesregierung für das Berichtsjahr 2014”, bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/M-O/monitoringbericht-energie-der-zukunft-stellungnahme-2014,property=pdf,bereich=bmwi2012,sprache=de,rwb=true.pdf.

⁵⁸ „Szyszko: Globalne ocieplenie było decyzją polityczną”, Stefczyk 17.11.2013,

DEKARBONIZACJA PO NIEMIECKU

| Dr Andrzej Ancygier

20

później miał nieco odmienne zdanie, jeżeli chodzi o redukcję dwutlenku węgla. Trzeba temu przeciwdziałać. *Pochłaniać CO2 z atmosfery po to, żeby sadzić lasy, lasy regenerować, żeby regenerować gleby rolne po to, by lepiej produkowały. W tym zakresie oferujemy swoją wizję polityki klimatycznej na świecie* – stwierdził podczas wspólnej konferencji prasowej z premier Beatą Szydło⁵⁹. O dekarbonizacji ani słowa, co jest zrozumiałe, biorąc pod uwagę, że nieco ponad tydzień wcześniej prezydent Andrzej Duda nazwał proces odchodzenia od węgla mianem „herezji”. W zamian za to, podczas gdy kolejne kraje rozwijają – nie bez przeszkód i wyzwań – system energetyczny przyszłości, Polska skupi się na sadzeniu drzew i szukaniu kolejnych pieniędzy na ratowanie węglowego Titanica.

Dr Andrzej Ancygier

---

stefczyk.info/publicystyka/opinie/szyszko-globalne-ocieplenie-bylo-decyzja-polityczna,9085670552.

⁵⁹ „Sukces Polski na COP21”, EurActiv 15.12.2015, euractiv.pl/energia-srodowisko/arttykul/sukces-polski-na-cop21-007729.

KALENDARIUM

Michał Kędzierski

21

GRUDZIEŃ

1.12.2015

Podczas posiedzenia rządu przyjęto przygotowany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Ministerstwo Obrony projekt uchwały dotyczący udziału Bundeswehry w międzynarodowej koalicji walczącej z tzw. Państwem Islamskim. Jako podstawę prawną mandatu wskazano rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ wzywające do walki z PI, a także francuską prośbę o wsparcie na mocy traktatów europejskich. W nowej misji ma wziąć udział 1,2 tys. niemieckich żołnierzy, sześć myśliwców typu Tornado (wyposażonych w specjalistyczny sprzęt zwiadowczy), a także samolot-cysterna i jedna fregata (do osłony francuskiego lotniskowca „Charles de Gaulle”, z którego Francuzi prowadzą bombardowania pozycji PI w Syrii i Iraku). Udział niemieckich żołnierzy w bezpośrednich walkach nie jest przewidziany. Ich zadaniem ma być natomiast prowadzenie rozpoznania zwiadowczego, czyli zbieranie informacji i danych o celach, z których sojusznicy będą mogli skorzystać podczas przeprowadzania nalotów. Berlin szacuje, że roczny koszt misji wyniesie 134 mln euro. Zgodnie z mandatem ma ona potrwać 12 miesięcy. Do jego realizacji niezbędna pozostaje zgodna Bundestagu.

2.12.2015

Angela Merkel spotkała się w Urzędzie Kanclerskim w Berlinie z prezydentem Afganistanu Aszrafem Ghanim. Przywódcy omawiali sytuację w Afganistanie, gdzie ze względu na nieustające walki wewnętrzne wciąż obecni są żołnierze NATO, w tym Bundeswehry. Kanclerz Niemiec zapowiedziała, że niemieccy żołnierze pozostaną w Afganistanie, by nadal brać udział w szkoleniu afgańskiej armii. Kontyngent ma zostać zwiększony do 980 osób. Podobnie jak w przypadku Syrii, Niemcy nie będą jednak brali udziału w bezpośrednich walkach. Angela Merkel nawiązała ponadto do problemu napływu uchodźców z Afganistanu do Niemiec – przestrzegając Afgańczyków przed migracją z powodów ekonomicznych. *Nadzieja na lepsze życie nie wystarczy, by dostać azyl lub zezwolenie na pobyt na terytorium Niemiec* – mówiła, zapewniając jednocześnie, że Niemcy nie uchylą się przed przyznaniem azylu osobom do tego uprawnionym. *Niemcy nie mogą*

KALENDARIUM

Michał Kędzierski

22

być adresatem fałszywych nadziei, że można z przyczyn ekonomicznych opuścić Afganistan i udać się do Niemiec – tłumaczyła.

4.12.2015

Bundestag głosami koalicji rządzącej wydał zgodę na udział Bundeswehry w międzynarodowej koalicji walczącej z Państwem Islamskim w Syrii i Iraku. Przeciwko mandatowi głosowały partie opozycyjne: Lewica i Zieloni; obie zapowiedziały możliwość zaskarżenia decyzji do Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z powodu „wątpliwej podstawy prawnej”.

7.12.2015

Minister spraw wewnętrznych Thomas de Maizière podał, że od początku roku do końca listopada w Niemczech zarejestrowano blisko 965 tys. imigrantów. Liczba złożonych wniosków o azyl polityczny wyniosła 425 tys., a nierozpatrzonych próśb jest prawie 356 tys. W połowie roku MSW podniosło swoje prognozy dotyczące napływu imigrantów – przewiduje, że należy się spodziewać 800 tys. osób do końca roku.

7.12.2015

Federalny Trybunał Konstytucyjny podjął decyzję o rozpoczęciu postępowania o delegalizacji Narodowodemokratycznej Partii Niemiec (NPD) i wyznaczył na początek marca termin pierwszej rozprawy. Wniosek w tej sprawie przed dwoma laty złożył Bundesrat, zarzucając NPD ideologiczne pokrewieństwo z nazizmem, ksenofobię, rasizm, antysemityzm, a także podjudzanie mas przeciwko imigrantom, a nawet nakłanianie do przemocy. Wnioskodawcy przekonują, że NPD kwestionuje tym samym podstawowe zasady niemieckiej Ustawy Zasadniczej oraz fundamenty porządku prawnego RFN. Poprzedni wniosek o delegalizację NPD został w 2003 r. odrzucony z powodów formalnych – odkryto, że w szeregach partyjnych działało wielu informatorów służb, którzy mogli mieć wpływ na działalność partii. W powojennej historii Niemiec tylko dwukrotnie

KALENDARIUM

Michał Kędzierski

23

doszło do wydania wyroku delegalizującego partię: w 1952 r. zakazano działalności Socjalistycznej Partii Rzeszy, a w 1956 r. – Komunistycznej Partii Niemiec.

9.12.2015

Kancelerz Niemiec została wybrana przez dziennikarzy amerykańskiego tygodnika „Time” Człowiekiem Roku 2015. Tytuł ten przyznaje się od 1927 r. osobom, które wywarły największy wpływ na wydarzenia na świecie. Merkel została uhonorowana jako „kanclerz wolnego świata” za swoje wysiłki na rzecz rozwiązywania kryzysu migracyjnego, a także konfliktu rosyjsko-ukraińskiego.

9.12.2015

Rząd przyjął projekt Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zakładający wprowadzenie ujednoliconego dokumentu tożsamości dla migrantów w Niemczech. Ma z jednej strony ułatwić przyjeźdnym załatwianie spraw urzędowych, a z drugiej zapobiec ich wielokrotnej rejestracji i przeciwdziałać innym nadużyciom. Zgodnie z planem MSW ma powstać nowa baza danych, do której dostęp będą miały wszystkie urzędy. Nowy dokument tożsamości ma zawierać m.in. odciski palców, kraj pochodzenia, dane kontaktowe i informacje o przeprowadzonych badaniach lekarskich, a także o wykształceniu i kwalifikacjach migranta. Dodatkowe oznakowanie elektroniczne ma uniemożliwić próby fałszerstw.

13.12.2015

Do użytku oddano nową trasę kolejową dużych prędkości. Nowo wybudowany odcinek Erfurt – Lipsk/Halle liczy 123 km, a jego pokonanie będzie zajmować jedynie 39 minut. Jego budowa pochłonęła 2,8 mld euro. Odcinek ten jest częścią projektu infrastrukturalnego wdrażanego po zjednoczeniu kraju w 1990 r. Projekt „niemiecka jedność 8” obejmuje trasę kolejową na linii Berlin – Norymberga. Po jego zakończeniu, planowanym na 2017 r., podróż ze stolicy Niemiec do Monachium ma zajmować już jedynie niecałe 4 godziny.

KALENDARIUM

Michał Kędzierski

24

14.12.2015

W Karlsruhe odbył się zjazd partyjny Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej (CDU). Podczas spotkania szefowa partii Angela Merkel podsumowała ubiegły rok, wielokrotnie odnosząc się też do kryzysu migracyjnego. Jej polityka w tym obszarze od miesięcy pozostaje bowiem gorącym tematem spornym wewnątrz partii. Merkel w swoim przemówieniu broniła decyzji o otwarciu granicy dla uchodźców z Syrii, dając wyraz swojej wierze, że Niemcy sprostają temu wyzwaniu. Zaznaczyła ponadto, że proste odgradzanie się od problemu, np. przez zamknięcie granicy, nie zażegna kryzysu. *Isolacja w XXI w. nie jest rozsądną opcją* – przekonywała. Po tym jednak, jak zarząd CDU doszedł do porozumienia w sprawie dążenia do ograniczenia fali migracyjnej, co miało miejsce dzień wcześniej (13.12), Merkel uspokajała członków partii: *Planujemy odczuwalnie zmniejszyć liczbę uchodźców*. Wezwała do zapewnienia uchodźcom odpowiednich warunków bytowych oraz do podjęcia starań o integrację migrantów ze społeczeństwem i włączenie ich w rynek pracy. Szefowa rządu dodała jednak, że przyjezdni także mają swoje obowiązki: *Kto szuka u nas schronienia, musi przestrzegać naszych praw, szanować tradycje i uczyć się języka niemieckiego*. Przemowie przysłuchiwało się około tysiąca delegatów CDU. Wielokrotnie przerywano jej brawami, na koniec otrzymała zaś dziewięćminutowy aplauz. Delegaci znaczącą większością głosów przyjęli zaproponowany 13 grudnia kompromis w sprawie polityki rządu wobec kryzysu migracyjnego. Angela Merkel jest szefową CDU od 2000 r. Funkcję kanclerza Niemiec pełni od roku 2005.

17.12.2015

Bundestag przegłosował decyzję przedłużającą do końca 2016 r. mandat Bundeswehry, na mocy którego niemiecka armia bierze udział w międzynarodowej misji „Resolute support” w Afganistanie. Zatwierdzono jednocześnie podniesienie liczebności niemieckiego kontyngentu z 850 do 980 żołnierzy. Podobnie jak w przypadku głosowania nad mandatem w sprawie PI, przeciw zagłosowała Lewica i w większości deputowani Zielonych.

KALENDARIUM

Michał Kędzierski

25

25.12.2015

Prezydent Niemiec Joachim Gauck wygłosił bożonarodzeniowe orędzie, tym razem poświęcone m.in. kryzysowi migracyjnemu. Wezwał do znalezienia rozsądnego rozwiązania, które „uwzględni pomyślność własnego społeczeństwa, ale nie zapomina o potrzebach uchodźców”.

26.12.2015

Prezydent Polski Andrzej Duda udzielił wywiadu tygodnikowi „Der Spiegel” – odniósł się m.in. do niemieckich obaw o stan demokracji w Polsce. Słowa Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego, Niemca Martina Schulza o „zamachu stanu” Duda nazwał „grubą przesadą, obraźliwą dla Polski i Polaków”. Jego zdaniem część sceny politycznej i mediów „usiłuje ukazać nowy rząd w jak najgorszym świetle”. Według prezydenta w Polsce „toczy się spór o formę państwa”, a demonstracje przeciwników zmian są dowodem „żywej demokracji”. Duda odrzucił także oskarżenia o próby upolitycznienia mediów czy paraliż Trybunału Konstytucyjnego, a także nie zgodził się z opinią, według której nowy rząd prowadzi do izolacji Polski w Unii Europejskiej. Odnosząc się do kryzysu migracyjnego, zapewnił, że „Polska jest gotowa przyjąć każdego potrzebującego ochrony”. Prezydent wspominał także o polskich wątpliwościach co do planów rozbudowy gazociągu Nord Stream. *Nasze stosunki z Niemcami można zatem porównać do małżeństwa, w którym zasadniczo panuje miłość, lecz ciągle dochodzi też do sporów* – podsumował.

31.12.2015

W sylwestrowy wieczór z powodu wysokiego zagrożenia atakiem terrorystycznym bawarska policja ewakuowała kolejowy dworzec główny oraz stację Pasing w stolicy landu – Monachium. Wzmociono patrole policyjne w centrum miasta. Informacje o planowanym zamachu pochodziły z zaprzyjaźnionych zagranicznych służb. Po kilku godzinach dworce na nowo otwarto.

KALENDARIUM

Michał Kędzierski

26

31.12.2015

Blisko 130 kobiet złożyło doniesienia na policję po tym, jak zostały zaatakowane, molestowane lub okradzione przez nieznaną sprawców w sylwestrową noc w okolicach dworca głównego w Kolonii. Odnotowano także przypadki gwałtów. Według poszkodowanych i naocznych świadków sprawcami byli imigranci z Afryki Północnej lub z Bliskiego Wschodu. Do podobnych incydentów doszło także w Hamburgu i kilku innych miastach. Media przez pierwsze dni milczały na ten temat – w Nowy Rok donoszono nawet o „zabawie sylwestrowej w spokojnej atmosferze”. Wrzały natomiast fora internetowe i sieci społecznościowe. Dopiero po kilku dniach sprawą zainteresowały się media ogólnokrajowe. Krytyka spadła także na policję, która nie zareagowała w porę na zajścia w Kolonii. *To zupełnie nowy wymiar przemocy seksualnej* – tłumaczył się później przedstawiciel policji w Nadrenii Północnej-Westfalii. Minister sprawiedliwości Heiko Maas ataki na kobiety na tle seksualnym nazwał „obrzydliwymi napaściami” i zapowiedział pociągnięcie sprawców do odpowiedzialności. Jego zdaniem zajścia mogły zostać zorganizowane. Także kanclerz Merkel opowiedziała się za „surową odpowiedzią państwa prawa”. Zidentyfikowani sprawcy mają być deportowani z Niemiec.

STYCZEŃ

1.01.2016

Niemcy przejęły rotacyjne przewodnictwo w Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE). Hasłem niemieckiej prezydencji będzie: „Odnowić dialog, odbudować zaufanie, przywrócić bezpieczeństwo”. Do priorytetów Berlina należą rozwiązanie konfliktu ukraińsko-rosyjskiego, a także misje stabilizacyjne w Czarnogórze i Kosowie oraz kryzys migracyjny. *Niemcy podejmują nową rolę w burzliwych czasach. W obliczu faktu, że być może to najpoważniejszy kryzys dla pokoju i bezpieczeństwa w Europie od końca zimnej wojny, Niemcy są gotowe*

KALENDARIUM

Michał Kędzierski

27

przyjąć tę odpowiedzialność – mówił, odnosząc się do sytuacji na Ukrainie, szef niemieckiej dyplomacji Frank-Walter Steinmeier. Podkreślił także, że OBWE nie może zrezygnować ze swoich fundamentalnych zasad, jakimi są: nieużywanie siły, nienaruszalność granic oraz swoboda wyboru sojuszu w polityce zagranicznej.

4.01.2016

Dania przywróciła kontrole graniczne na swojej granicy z Niemcami. Zareagowała w ten sposób na analogiczny ruch ze strony Szwecji, która kontroluje swoją granicę z Danią. Według premiera Danii Larsa Løkke Rasmussena, decyzja rządu ma zapobiec niekontrolowanemu napływowi imigrantów przez Niemcy do Danii, którzy ze względu na uszczelnienie granicy ze Szwecją musieliby pozostać w Danii. Kontrole zapowiedziano początkowo na okres 10 dni.

4.01.2016

Polski minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski udzielił wywiadu najpopularniejszemu niemieckiemu tabloidowi „Bild”. Zapewnił, że „nikt w Polsce nie zamierza likwidować partii”, reagując w ten sposób na pytanie o zmierzanie w kierunku systemu jednopartyjnego. Oskarżenia o zamach stanu w Polsce Waszczykowski określił jako „niedorzeczne”. *Chcemy tylko uleczyć nasz kraj z niektórych chorób, aby mógł znów powrócić do zdrowia* – zapewniał szef MSZ, mając na myśli m.in. media publiczne. *Tam poprzedni rząd wdrażał pewną lewicową koncepcję polityki. Jak gdyby świat musiał zgodnie z marksistowskim wzorcem poruszać się automatycznie tylko w jednym kierunku – w stronę nowej mieszanki kultur i ras, świata rowerzystów i wegetarian, który stawia jedynie na odnawialne źródła energii i zwalcza wszystkie formy religii. To nie ma nic wspólnego z tradycyjnymi, polskimi wartościami* – tłumaczył Waszczykowski.

KALENDARIUM

Michał Kędziński

28

9.01.2016

Opowiadający się przeciw islamizacji Europy ruch PEGIDA oraz organizacja „Pro Koeln” zorganizowały demonstrację będącą odpowiedzią na sylwestrowe ataki imigrantów na kobiety. Liczbę jej uczestników oszacowano na kilka tysięcy. Po tym, jak ze strony protestujących w stronę policji poleciały kamienie, butelki i petardy, policja odpowiedziała armatkami wodnymi, a ostatecznie rozwiązała demonstrację. Oślaniało ją blisko 1,7 tys. policjantów. W godzinach południowych przed dworcem głównym zgromadziło się kilkaset kobiet protestujących przeciwko różnym formom przemocy wobec nich.

11.01.2016

Ambasador Niemiec w Polsce Rolf Nickel został zaproszony przez szefa polskiej dyplomacji Witolda Waszczykowskiego na rozmowę do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie. Spotkanie miało związek „z antypolskimi wypowiedziami niemieckich polityków”, jak poinformował rzecznik ministerstwa. Według medialnych doniesień chodziło o Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego Martina Schulza, komisarza UE Günthera Oettingera, a także polityków chadecji. Szef frakcji CDU/CSU w Bundestagu Volker Kauder opowiedział się np. za unijnymi sankcjami wobec Polski, jeśli podstawowe standardy UE będą łamane przez nowy rząd w Warszawie. Rozmowa ministra z ambasadorem miała służyć załagodzeniu sytuacji i „wyjaśnieniu nieporozumień”. Po spotkaniu Rolf Nickel określił rozmowę z Waszczykowskim mianem „konstruktywnej”, a stosunki polsko-niemieckie uznał za „skarb, którego należy strzec”. Głos w sprawie napięć na linii Warszawa – Berlin zabrał także rzecznik rządu federalnego Steffen Seibert: *Niemcy i Polacy są partnerami, są przyjaciółmi i tak blisko nie byliśmy z sobą jeszcze nigdy w naszej wspólnej historii*. Dodał, że Niemcy chcą zachować i rozwijać stosunki polsko-niemieckie.

Kalendarium przygotował Michał Kędziński

CSM jest niezależnym, pozarządowym ośrodkiem analitycznym zajmującym się polską polityką zagraniczną i najważniejszymi problemami polityki międzynarodowej. Fundacja została zarejestrowana w 1996 r. CSM prowadzi działalność badawczą i edukacyjną, wydaje publikacje, organizuje konferencje i spotkania, uczestniczy w międzynarodowych projektach we współpracy z podobnymi instytucjami w wielu krajach. Tworzy forum debaty i wymiany idei w sprawach polityki zagranicznej, relacji między państwami oraz wyzwań globalnego świata. Działalność CSM jest adresowana przede wszystkim do samorządowców i przedsiębiorców, a także administracji centralnej, polityków, dyplomatów, politologów i mediów. W 2009 r. CSM został uznany za jeden z najlepszych think tanków Europy Środkowo-Wschodniej w badaniu „The Leading Public Policy Research Organizations In The World” przeprowadzonym przez Uniwersytet Pensylwanii.

Centrum Stosunków Międzynarodowych ul. Mińska 25, 03-808 Warszawa t: +48 22 646 52 67

 www.twitter.com/CIR_CSM

 www.facebook.com/CIR.CSM

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

Biuletyn Niemiecki analizuje wybrane procesy polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe mające istotny wpływ na zmiany w Niemczech i dostarcza rzetelnych analiz sporządzonych przez młodszych analityków i ekspertów

Redakcja: Jędrzej Trojanowski, Tomasz Markiewicz

Kontakt: Jędrzej Trojanowski | Centrum Stosunków Międzynarodowych
ul. Mińska 25, 03-808 Warszawa | e-mail: bn@csm.org.pl

Opinie wyrażane w Biuletynie Niemieckim są osobistym stanowiskiem autora danej analizy. Wszelkie prawa zastrzeżone

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej (FWPN) od 1991 roku udostępnia środki na projekty, a tym samym umożliwia zarówno polskim jak i niemieckim partnerom realizację wspólnych przedsięwzięć. Priorytetowymi celami FWPN są projekty partnerskie realizowane na płaszczyźnie samorządowej i zacieśnienie współpracy naukowej. Poza tym fundacja zajmuje się współpracą kulturalną i wszelkimi aspektami wymiany informacji służącej pogłębieniu stanu wiedzy i jakości doniesień medialnych na temat kraju sąsiada

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, ul. Zielna 37, 00-108 Warszawa, t: + 48 22 338 62 00

www.twitter.com/FWPN_SdpZ www.facebook.com/Fundacja-Wspolpracy-Polsko-Niemieckiej

FUNDACJA WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT